

Det nya epidemisjukhuset placerades på Lindö för att komma långt bort från Kalmars stadsbebyggelse. Tegelbyggnaden var klar 1893 och togs i bruk året därpå.

FOTO: KALMAR LÄNS MUSEUM

På den grönskande ön Lindö ligger det som en gång var Kalmars epidemisjukhus. Nu ligger det nästan mitt i stan, men när det byggdes 1893 ansågs det vara avsides. Numera håller konstnärer till i den pampiga tegelbyggnaden, men fram till 1937 vårdades här patienter som led av difteri, scharlakansfeber och röda hund.

Spåren efter Kalmars gamla epidemisjukhus finns kvar

Epidemisjukhuset i april 2020. Byggnaden ägs av kommunen och hyrs ut till Konstnärer i Kalmar, som har sina ateljéer här.

FOTO: MIKAEL EKLUND

Frisk luft var väldigt viktig på epidemisjukhuset, och är i dag finns den stora ventilationsanläggningen kvar uppe på vinden. "Det är säkert den bäst bevarade anläggningen från den här tiden", säger Örjan Molander och visar de vindlande rören.

FOTO: MIKAEL EKLUND

KALMAR
Epidemisjukhuset på Lindö byggdes 1893, och var i bruk fram till 1937, när ett nytt sjukhus med egen epidemioavdelning stod klart på Stensberg. Men byggnaden användes faktiskt längre än så, som beredskaps-sjukhus.

1942, mitt under brinnande världskrig, öppnades sjukhuset för barn som blivit sjuka i scharlakansfeber. Det kan 85-åriga Hans-Kristian Molander, pappa till länsmuseumchefen Örjan Molander, berätta om:

– Ja, jag var sju år och bodde i Nybro och hade börjat första klass. Först blev min lillebror sjuk, och sedan när han kom hem fick jag och min storsyster åka in till epidemisjukhuset i Kalmar.

Systemen fick åka hem efter ungefär sex veckors vistelse, men för Hans-Kristian Molander gick det sämre.

– Jag fick massor av följdsjukdomar, bland annat dubbelzijdig öroninflammation, och fick stanna väldigt mycket längre. Mamma och pappa fick komma och hälsa på, men vi kunde bara vinka till varandra genom fönstret, minns han.

– Och jag hade väldigt hög feber, 42 grader, de klädde av mig alla kläder och öppnade fönstren. Sedan fick jag ligga där och kyla av mig. Det var lite dramatiskt, och det var en befrielse när jag äntligen fick komma hem igen.

Epidemisjukhuset på Lindö stängdes egentligen 1937, i samband med att nya lasaretter vid Stensberg fick en egen epidemioavdelningen, men det fortsatte ändå att användas från och till. Efter andra världskriget användes det när ett antal lägerfångar från Bergen Belsen kom till Kalmar, och de som hade tyfus eller TBC placerades där.

Den stora tegelbyggnaden stod klar 1893, men sjukhuset togs inte i bruk förrän året därpå. Det ersatte i sin tur epidemisjukhuset vid Norra vägen, ett stort hus i trä mitt emot nuvarande Danska Wienerbgeriet, som revs 1956.

Stadsingenjör Ivan Björkman ritade byggnaden efter typri- ningar från Medicinalstyrelsen. Den innehöll fyra avdelningar med plats för sannmanlagt 20 patienter, dessutom fanns enskilda rum för åtta patienter. Det då avskilda läget valdes för att kunna vårda patienter med smittsamma sjukdomar, som scharlakansfeber, difteri och kolera.

– Det byggdes enligt senaste mode för att hindra smitta och kostade 44 000 kronor, vilket nog var en halv förmögenhet på den tiden, säger länsmuseumsets chef Örjan Molander och tar med Barometern på en rundvandring

"Jag fick massor av följdsjukdomar och fick stanna väldigt mycket längre. Mamma och pappa fick komma och hälsa på, men vi kunde bara vinka till varandra genom fönstret."

Hans-Kristian Molander

från källare till vind i det som i dag är ateljéer för många av Kalmars konstnärer.

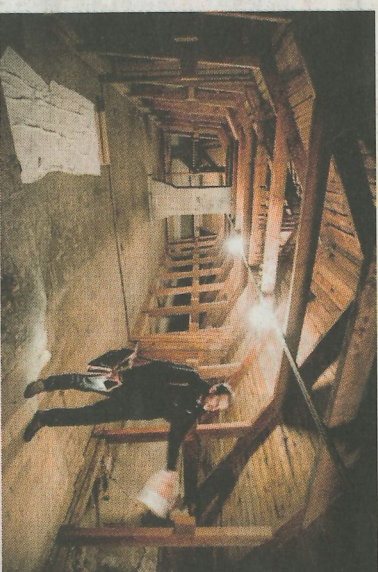
1908 renoverades sjukhuset och då ritades också den inlilliggande villan av nyblivne stadsarkitekten J Fred Olson. Den innehöll kök och vaktmästarboostad.

Vår rundvandring börjar på framsidan. 1893 står det både över dörren och på den smidda vindflöjeln på taket. Väggarerna är i rött tegel, med dekorativa detaljer i ljusare puts. Fönstren är stora för att att släppa in mycket ljus. På väggarna syns också ventilationsgallren, där friskluften togs in. Frisk luft ansågs nämligen viktigt för att få bukt med de smittsamma sjukdomarna och rummen var stora med högt i tak.

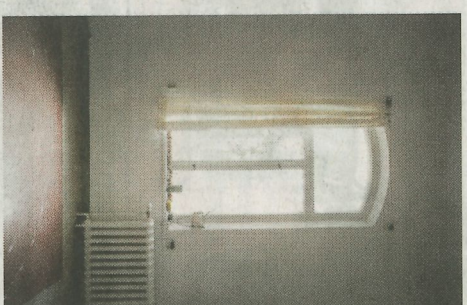
Vi går runt till baksidan och Örjan Molander petar lite på tegelväggen.
– Inte en spricka, säger han belåtet.

I bottenvåningen finns entrén med stora glasdörrar. Här finns gamla bilder, och en ritning av J Fred Olson från 1908.

Uppre på vinden finns det ursprungliga ventilationssystemet fortfarande kvar. Frisk luft ansågs väldigt viktigt för att få bukt med smittan.

Fönstren var höga för att släppa in så mycket ljus som möjligt.

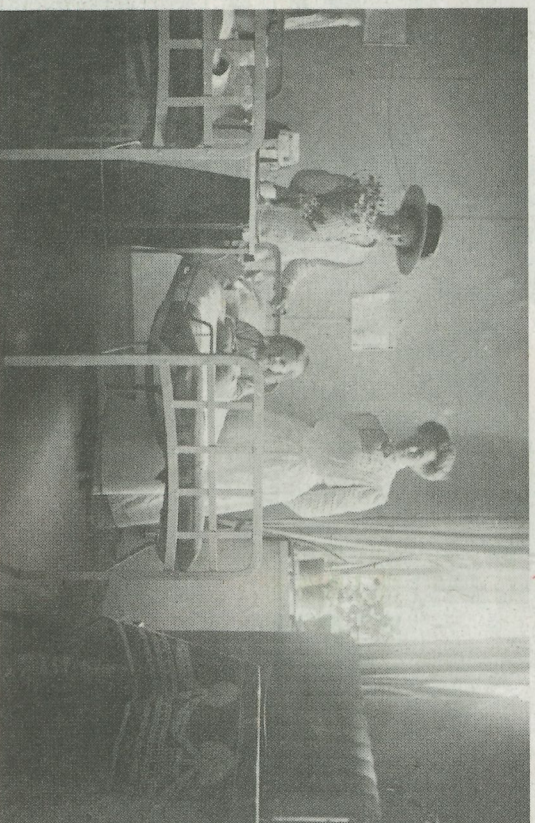
Elementen var bastanta, men extra gläsa, för att förhindra att damm samlades.

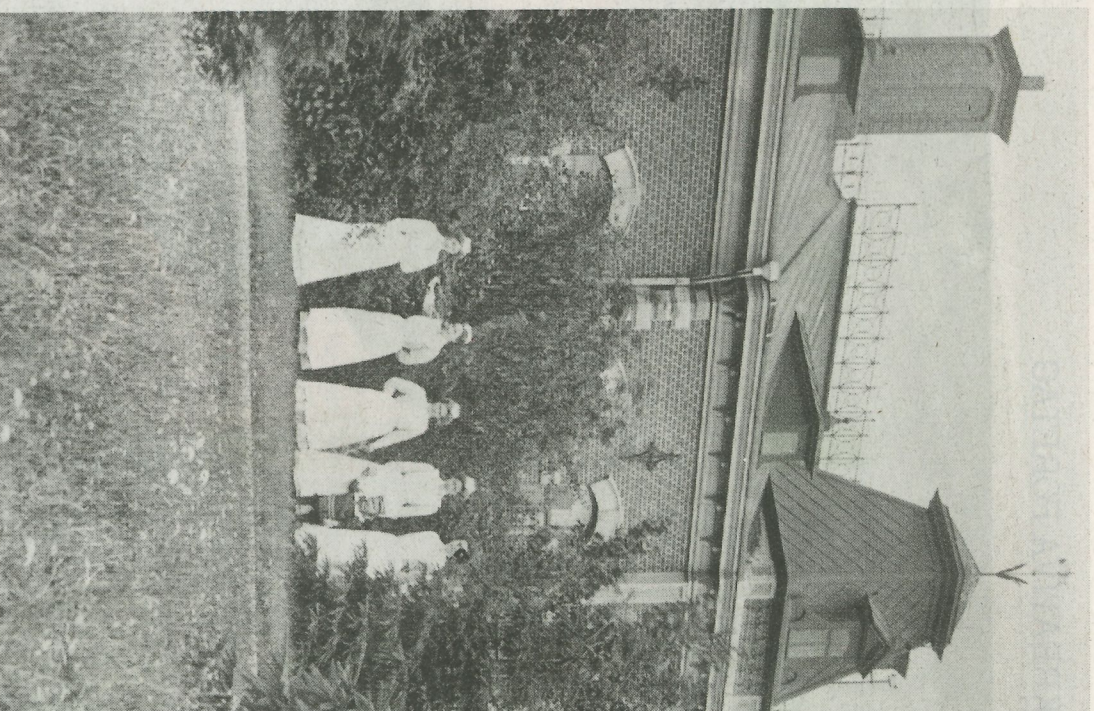
FOTO: KALMAR LÄNS MUSEUM

Personal i ett av dagrummen på epidemisjukhuset.

Besök hos ett barn som ligger inlagt på epidemisjukhuset på Lindö.

FOTO: KALMAR LÄNS MUSEUM

Epidemisjukhuset på Lindö någon gång i början av 1900-talet. Kvinnan i mitten heter Emmy Molund och var föreståndare vid sjukhuset. Hon var född 1879 och bodde under en tid i S:t Sigfrid, men avled 1977 i Smedby.

FOTO: KALMAR LÄNS MUSEUM

Här finn tre likadana dörrar bredvid varandra.

– Var och en ledde till isolerade observationsrum där man slussade patienterna, säger Örjan Molander.

Vi fortsätter in i det som en gång var dagrum, som ligger i direkt anslutning till salarna där patienterna hade sina sängar. Rummen hade rundade hörn, rundade golvssocklar och enkla dörrfoder, allt för att vara så lättstädade som möjligt.

– Och titta här, säger Örjan Molander och pekar upp på en rektangulär lucka i taket ute i korridoren.

– Här hissade man upp de döda, för att kylvörvara dem uppe på vinden, säger han.

Andra detaljer är de bastanta men extra glesa sjukhuselementen, allt för att damm inte skulle fastna mellan rören. Här fanns också dragluckorna till det stora

ventilationssystem, som gick genom hela huset.

En brant stentrappa leder oss upp till den gigantiska vinden. Där uppe finns det stora ventilationssystemet bevarat. Hit, till de fjocka plåtören som vindlar under taket, drogs inomhus luften upp, för att sedan släppas ut. På vinden finns också ett litet kontor.

– Det var översköterskans bostad, säger Örjan Molander och pekar på de tidstypiska tapeterna.

Vi vänder om och går nedför en annan brant trappa, till källaren. Där, inne i ett litet rum, finns fortfarande den stora autoکلaven bevarad. Luckan är rostig, och ställkorgen inuti har sett sina bästa dagar.

– Man skulle kunna tro att man här steriliserade olika instrument som användes i vården, men man steriliserade faktiskt textilier med hjälp av en ångpanna. Den skjut-

sade in vattenånga och renade kläder och lakan, säger Örjan Molander.

– Man la in dem smutsiga på ena sidan och tog ut dem rena på den andra.

I bottenvåningen, intill entrén med glasdörrar, sitter fyra fotografier. De föreställer personalen, mest kvinnor i vita kläder, som står uppsträckt.

Bilderna kommer från nu 90-åriga Margareta Broddvall, som tog hand om dem efter sin mormors syster Emmy Molund, som var föreståndare på epidemisjukhuset. Emmy Molund ses på en av bilderna, tillsammans med fyra sköterskor, bland de stora träden som då växte framför sjukhuset.

I entrén finns också J Fred Olsons ritning över hela byggnaden, antagen av byggnadsnämnden 1908. Fyra större sjuk-salar, fyra mindre, fyra observa-

tionsrum och två dagrum finns inritade, precis som badrum, rum för sjuksköterska och thekök.

– Här fick pappas föräldrar stå när de kom på besök, de fick hälsa på barnen genom glasrutan, säger Örjan Molander.

Byggnaden har efter epidemisjukhusets flytt använts till annat. Från andra världskriget fram till början av 1970-talet hyrde Civilförsvaret lokaler och det var även föreningslokal för Röda Korset.

På 1970-talet fungerade byggnaden som daghem och sexårsverksamhet, men det var också musikhus med replokaler. Från 1985 hyr kommunen ut byggnaderna till Konstråder i Kalmar, bland annat finns 15 ateljéer, grafikerverkstad och färgeri.

TEXT
BIRGITTA HULTMAN
birgitta.hultman@barometern.se
0480-592 82

FAKTA
Epidemisjukhuset
Plats för: Max 80 patienter
Byggår: 1893, men togs i bruk först 1894. Sjukhuset på Lindö ersatte det tidigare epidemisjukhuset som låg på Norra vägen, mitt emot nuvarande Danska Wienerbageriet. Byggnaden revs 1956. Köksbyggnaden med vaktmästarbostad byggdes 1908.

Storlek: Två avdelningar med plats för 20 patienter i fyra sjuk-salar. Dessutom fyra enskilda sjukrum. Med extra-sängar skulle max 80 patienter få plats.

Sjukdomar: Epidemiska sjukdomar som scharlakansfeber, difteri och röda hund.

Aveckling: Ansvarat för epidemisjukvården var från början kommunalt, men togs över av landstinget i Kalmar 1932. 1937 stod nya lasarettet vid Stensberg klart, med epidemilavdelning. Byggnaden på Lindö fortsatte att vara beredskapsjukhus, men efter andra världskriget kom civil-försvaret in.

För den som vill veta mer finns en historisk rapport från 2011, skriven av Veronica Olofsson, om Lindö och epidemisjukhuset på länsmuseets hemsida.

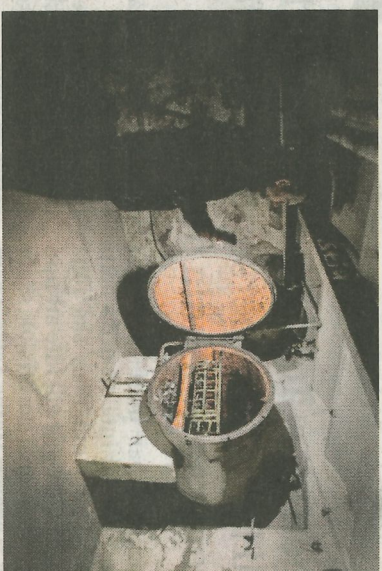
Källa: Länsmuseets rapport

VET DU MER

Vi vet i dag mycket om själva byggnaden, men hur var det att arbeta med de sjuka patienterna? På några av de gamla svart-vita bilderna ses personal, mest kvinnor, i vita kläder. Hur var det med skyddsutrustning, det vet vi inte så mycket om. Vet du mer om hur det var att vara patient, eller hur la epidemisjukhuset? Hör i så fall gärna av dig till: birgitta.hultman@barometern.se eller på 070-35 99 280.

”Här hissade man upp de döda, för att kylvörvara dem uppe på vinden”, säger Örjan Molander och visar på en stor lucka i taket.

Nere i källaren finns den gamla autoکلaven där textilier desinficerades med hjälp av vattenånga.

Kalmars äldsta epidemisjukhus låg vid Norra vägen, mitt emot nuvarande Danska Wienerbageriet. I slutet av 1800-talet ansågs det vara för nära stadsbyg-gelsen.

FOTO: KALMAR LÄNS MUSEUM